

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**77-ї НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРОФЕСОРІВ,
ВИКЛАДАЧІВ, НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ,
АСПІРАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ**

16 травня – 22 травня 2025 р.

ОРГАНІЗАЦІЯ ГРОМАДСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Сьогодні нерівність у доступі до базових послуг соціальної сфери та інфраструктурних об'єктів має чітко виражену територіальну залежність: зі зменшенням розміру населеного пункту звужуються можливості, обмежується свобода вибору, знижується якість послуг. Сільські жителі значно частіше потерпають від позбавлення можливості отримати медичні, освітні та інші види послуг, до того ж, як правило, ці послуги значно поступаються за якістю послугам у містах [1]. Нерівномірність розселення у сформованих сільських громадах створює ризики обмеженого доступу до громадського обслуговування найбільш віддалених і малочисельних населених пунктів, що є ознакою соціальної несправедливості.

Відсутність необхідних механізмів та засобів менеджменту в руках громад ставить під сумнів саму можливість ефективної розбудови мережі соціальної інфраструктури в межах новоствореної найменшої територіальної одиниці – громади. Унаслідок цього трапляються випадки невизначеності меж територій об'єднаних територіальних громад; неповне використання земель за межами населених пунктів; відсутність надходжень до місцевого бюджету від плати за землю; неможливість планування діяльності через брак інформації про земельні ресурси; відмова від задоволення потреб громадян у земельних ділянках; відсутність пропозицій щодо залучення інвесторів та бізнесу в об'єднаних територіальних громадах тощо [2].

Важливою є і форма власності закладів громадського обслуговування. Заклади освіти, охорони здоров'я, ЦНАПи керуються і утримуються за рахунок коштів держбюджету (в переважній більшості), на відміну приватних підприємств (торгівлі, громадського харчування, аптек, ремонтних майстерень тощо), для яких важливо мати постійне джерело прибутку у вигляді покупців чи користувачів їхніх послуг. Таким чином, фінансові ресурси громад також є вирішальними для їхньої якості та кількості, тому такі об'єкти зазвичай доступні лише за умови їх економічної доцільності. У зв'язку з цим виникають проблеми або з недостатньою забезпеченістю населення сільських територіальних громад громадськими послугами, або надмірною витратою ресурсів на утримання необхідної інфраструктури.

У розвинених країнах такі відмінності компенсуються можливостями доволі швидко дістатися центру необхідних послуг, тоді як в Україні вони мінімальні. Особливо це помітно на прикладі громадського обслуговування періодичного та повсякденного характеру у сільській місцевості, де реальне число споживачів значно менше, ніж у містах.

Знайти чіткі методи реалізації стратегії планування непросто, однак необхідно. Муніципальні органи повинні знати, де соціальна інфраструктура є вразливою, щоб визначити пріоритети своїх інвестицій, оскільки мають обмежений бюджет.

Існує два підходи до планування соціальної інфраструктури: підхід, що базується на кількості населення, та підхід, що базується на доступності. Основна проблема першого підходу, що базується на кількості населення, немає жодних вказівок щодо максимальної відстані до послуг соціальної інфраструктури або розміру зон обслуговування. Підхід, що базується на доступності, визначає майбутні сценарії громадського простору.

В Україні об'єкти громадського обслуговування в сільській місцевості розміщують із розрахунку забезпечення жителів кожного населеного пункту послугами в межах пішохідної доступності не більше 30 хв [3], однак за відсутності чіткої методики визначення необхідного часу цього недостатньо для планування мережі закладів на місцевості, а метод визначення на основі радіуса обслуговування є недостатньо точним.

На даний момент, існуючими вітчизняними методиками визначення доступності не передбачено застосування чи інших додаткових параметрів для оцінки якості існуючого громадського обслуговування і визначення оптимальних місць для їх розміщення при проектуванні.

Для більш точної оцінки доступності закладів громадського обслуговування у світовій практиці застосовують додаткові показники у вигляді різних індексів доступності, обчислених на основі кількісних показників площі, населення громади, відстані та ін.

Література:

1. Купрієнко Б.О. Сучасний стан мережі освітньої інфраструктури сільських і селищних територіальних громад Полтавської області / Б.О. Купрієнко, Т.П. Литвиненко // зб. наук. пр. за матеріалами XVI Міжнар. наук.-практ. конф., 12 – 13 груд. 2023 р. – Полтава : Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2023. – С. 290–292.

2. L.V. Hasenko, T.P. Lytvynenko, A.V. Hasenko, V.V. Dariienko, I.O. Skrynnyk. 2019 IOP Conf. Ser.: Mater. Sci. Eng. 708 012010

3. ДБН В.2.2-12:2019. Державні будівельні норми України. Планування та забудова територій. Київ, 2019. 177 с.

4. Yhee, H.; Kim, S.; Kang, S. GIS-Based Evaluation Method for Accessibility of Social Infrastructure Facilities. Appl. Sci. 2021, 11, 5581.

5. Sharyi, G., & Dubishchev V. (2021). Розвиток земельних відносин в системі продуктивних сил суспільства. Економіка і регіон Economics and Region, (3(82), 15–22